

Wat betekent de naam KOOLKERKE

Prof. J.E. De Langhe.

De dorpsnaam Koolkerke wordt gewoonlijk begrepen als "kerk, toegewijd aan Sint-Nikolaas (verkorting; Kool)". De Heilige Nikolaas is immers van oudsher de parochieheilige van het dorp. En is het niet de naam van de parochieheilige, dan is het toch wel de oude Germaanse naam Kool (Kolo). Deze verklaring is echter onjuist. De dorpsnaam is immers niet Koolskerke, maar is en was altijd Koolkerke, reeds in het begin van de 13de eeuw. Daarom dacht Mansion in zijn boek over de bestanddelen der Vlaamse plaatsnamen (1935) aan het woord kool = groente (dus "kerk midden in de koolakkers")!

Ik heb reeds 30 jaar geleden, de naam Koolkerke, in het tijdschrift Biekorf (1956) verklaard als afgeleid van het oude kool met de betekenis van hoogte, heuveltop. Middelnederlandse kolle = hoogte, kop, hoofd, alsook bles in de afgeleide betekenis, voortlevend in het hedendaagse Nederlands kol = bles. Oudnoors kollr (Zweeds en Deens koll) = ronde berg- of heuveltop, ook kaalkop in afgeleide betekenis. Anglosaksisch coll (in talrijke plaatsnamen) = heuvel, hoogte. Verwant met het Oudslavisch glava en het Litouws galva (hoofd). Verdere verwantschap is duister (misschien van dezelfde stam als kuil = omgekeerde hoogte?). In het licht van deze verklaring kan het ontstaan van het dorp

Koolkerke als volgt worden gezien.

Reeds veeg in de elfde eeuw, werd op de hooggelegen plaats Kool of Ten Kole, nog steeds de hoogste plek van de omgeving, 5 m boven de zeespiegel, een kapel gebouwd, later vervangen door de parochiekerk. De keus van de patroon lag voor de hand: Sint-Niklaas of Sint-Kool, wegens bewuste of onbewuste naamverwarring.

De mansnaam Kool (Nikolaas) was toon een modenaam, thans voortlevend in familienamen als Cools, Coolaert (Fr. Collard), Coolmans e.a.

Het element Kool, Kol (hoogte, heuvel) zit in talloze plaatsnamen in de Germaanse landen en de in oorspronkelijk Germaanse, later verlatijnste of geslaviseerde gewesten.

Voorbeelden uit West-Vlaanderen zijn o.a. : de Kool te Kortrijk, de Koolberg te Zonnebeke (1370) en het Koolhof te Brugge (1299) en te Sint-Omaars (1210).

Sommige koolnamen zijn natuurlijk afgeleid van kool = groente; terwijl andere wijzen op kool = brandstof (plaatsen waar houtskool gebrand werd). Het onderscheid is vaak onduidelijk.

